

VÝROČÍ

Základním principem humanitní společnosti by měla být vzájemná komunikace a domluva. Mnozí lidé si neuvědomují, že však taková komunikace a jednání, jsou-li vzájemná nemusí vést vždy ke kompromisu a dohodě. V tu chvíli, ti co to nechápou vyrazí demonstrativně do ulic nebo zvolí jinou formu protestu.

V demokracii by nikdy neměla rozhodovat vláda ulice, která jak v posledních dnech slyšíme, ví zcela nejlépe co v danou chvíli udělat, jak to udělat a hlavně koho a kde nejlépe nahradit. Doba, kdy osvětlovači a uklízečky chtěli v barrandovských ateliérech rozhodovat o tom kdo a co bude točit snad již dávno minula a každý kdo má v hlavě, alespoň kousek zdravého rozumu ví, že se změny, které nás zasáhnou udělat musí. Jistěže ani ti nejlepší odborníci nemusí mít pravdu v tom zda to co se dělá je to nejlepší. Řekněme si upřímně, kdo z nás to ví, kromě Boha vševědoucího.

Vraťme se k první větě o vzájemné komunikaci. Před 115 roky byl 2. června 1896 udělen Guglielmu Marconimu udělen patent pro vynález rádia. Sice to nebyl jeho nejslavnější vynález, ale jistě pomohl v šíření bezdrátového přenosu informací, které vedou k mezilidské komunikaci a dnes v době mobilních telefonů jsou pilířem našeho života. Položme si otázku, zda se lidé před sto a více roky uměli dohodnout lépe než my dnes?

Na 5. června 1947 připadá výročí zveřejnění tzv. Marshallova plánu k ekonomické pomoci poválečné Evropě. Možná, že přibližně v tomto období jsme si již začali nerozumět s vyspělým světem, kam jak pevně věřím stále patříme i když mnozí mě dennodenně přesvědčují, že žijí v jiném politickém systému někde na asijském poloostrově či na slunném ostrově v Karibiku, kde dnešek je už zítra. Krásně se zapadá i datum 7. června 1948, kdy se naposledy postavil proti odlišné vůli Edvard Beneš. Tehdy se rozhodl, že nepodepíše novou komunistickou ústavu a raději abdikuje.

Ač má červen řadu dalších jubileí, je těch několik zde uvedených dat natolik významných, že bychom si je měli připomínat častěji. Vztahují se totiž nejen k naší minulosti, ale jak se zdá tvoří především naši současnost.

Praha, 29. 6. 2011

František Cyril Kampelík (*28. 6. 1805 Syřenov u Jičína, † 8. 6. 1872 Kukleny)

se narodil v mlynářské rodině a po studiu gymnázia v Jičíně zamířil na polytechniku do Vídně a do Prahy. Pro hmotný nedostatek přerušil studie a odešel do Plaňan, kde vyučoval děti. V roce 1831 zvolil bohoslovecké studium v Brně, které vyměnil v roce 1836 za lékařství ve Vídni. Už v Brně začal působit vlastenecky a zapojoval se rázně do politických událostí, což vedlo v roce 1840 k jeho krátkému uvěznění. Po vystudování medicíny začal působit jako lékař v Litomyšli. Ale rok 1848 pro něj znamenal další politické aktivity a poté dokonce na krátký čas exil. Po návratu se usadil na Královéhradecku a začal se věnovat otázkám národohospodářským. Zvolil cestu Friedricha W. Raiffeisena a v heslu Co jednomu nemožno, všem dohromady snadno, sepsal v roce 1856 spis „Spořitelny po farských kolaturách orbě, řemeslu ze svízělú pomohou“, který vydal v roce 1861. V tomto spise publikoval své rady o zřízení a činnosti malých venkovských zálož. Zásady zde vyslovené jsou tytéž, na kterých byly tyto malé místní spořitelny budované pro malý obvod, za vzájemného a solidárního ručení členů s vlastní samosprávou později hojně zakládány na českém venkově a přinesly mimo jiného také povznesení a posílení venkova.

Kampelík byl průkopníkem družstevního hnutí v peněžnictví u nás a malé místní spořitelny, které z nahromaděného kapitálu poskytovaly rolníkům a venkovským řemeslníkům levný úvěr začaly hojně vznikat až po jeho smrti t.j. na přelomu 80. a 90. let 19. století. Jako projev uznání průkopnických zásluh Kampelíkových byly nazvány "Kampeličky", a tak zůstalo jeho jméno v povědomí lidí až poloviny 20. století, kdy v době koncentrace peněžnictví kampeličky zanikly cestou fúze s většími spořitelny, ze kterých později vznikla Státní spořitelna.

Půl milionu pozůstalých

V minulém čísle jsme ukončili vyprávění o panamském skandálu právě ve chvíli, kdy byla společnost nucena vyhlásit konkurs.

V té době bylo akcionářem 500.000 osob a ti se rozhodně nechtěli jen tak lehce smířit se svojí ztrátou. Práce na průplavu byly zastaveny a začaly se sčítat fakta a počítat zbylý majetek. V novinách vyšla řada článků, nespočet karikatur, ale žádná konkrétní fakta. Novinářům se do takové kauzy nechtělo a o to méně politikům a tak vznikla na dlouhou dobu hradba mlčení. Vlády v letech 1890-1891 nedošly k žádnému rozhodnutí. Teprve počátkem roku 1892, tedy po třech letech, začala první veřejná rozprava na půdě parlamentu.

Volby v roce 1889 totiž přivedly do parlamentu nové tváře a ty nebyly spojené s panamským skandálem, necítili se zatíženi a tak sněmovna 5. ledna 1892 přijala rezoluci, kterou bylo žádáno za rychlý a rozhodný postup proti odpovědným osobám. Rezoluce byla přijata 497 hlasy, nikdo nebyl proti. Zajímavé, ještě před několika měsíci jich několik set bylo pevně spojeno se společností. Politikům nezbylo nic jiného než svést vztek lidu na představitele společnosti. Ti nechtěli nechat vše na sobě a prohlásili, že se jedná o hlupáky, z nichž 150 z nich kradlo jejich peníze. Tak rostl skandál, kdy se začali všichni navzájem vydírat, kdo je vlastně vinen a každý den vyplouvala nějaká nová informace.

Vyšetřovat či nevyšetřovat?

Generální státní zástupce nakonec 10. září 1892 zažádal o soudní řízení proti oběma Lessepsům, ředitelům Cottumu a Fontanovi pro zpronevěru a podvod.

Otázky parlamentní korupce byly z trestního návrhu vynesčány. Jenže to nešlo jen tak. Všichni od předsedy vlády po ministry se báli, že ministr spravedlnosti návrh podepíše a oba Lessepsové si nenechají jejich jména pro sebe. Dostalo se to až k prezidentu republiky. Nakonec „obdržel“ premiér radu, aby se upustilo od trestního stíhání s tím, že by bylo nejlépe podat žalobu jménem akcionářů pro poškození jejich zájmů. Všem se myšlenka líbila a vypadalo to, že se podaří vše ututlat. Jenže soudce Prinet 4. listopadu 1892 oznámil, že zahájil řízení proti baronu Jacquesovi Reinachovi v souvislosti s vyplacením tří milionů franků a objevením seznamu 60 jmen podplacených osobností, poslanců a novinářů. Reinach byl tou pravou zákulisní rybou, která vyřizovala všechny transakce. Jeho případná výpověď před soudem by zdiskreditovala půlku vlády a parlamentu. Několik dní se odkládalo rozhodnutí o odeslání obsílky. Původně měla obálka odejít v pátek, ale vše se pozdrželo a tak odešla až v pondělí 21. listopadu. V neděli ráno však Paříži prolétla zpráva, že baron Reinach v noci náhle zemřel. Všem se ulevilo, úřední lékař upustil záhadně od pitvy, nikdo se nenamáhal s objasněním tajemného úmrtí, ještě v pondělí bylo tělo odvezeno z Paříže a v úterý časně ráno pohřbeno v Nivilliers. Ostatní obžalovaní obsílky řádně obdrželi a k dosavadním osobám byl dodatečně připojen ještě jeden muž - Gustave Eiffel.

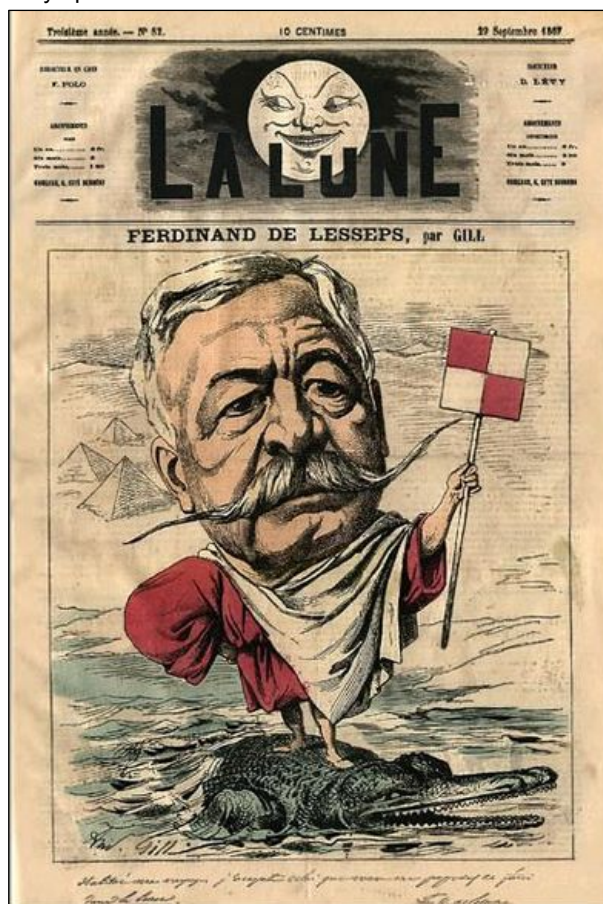
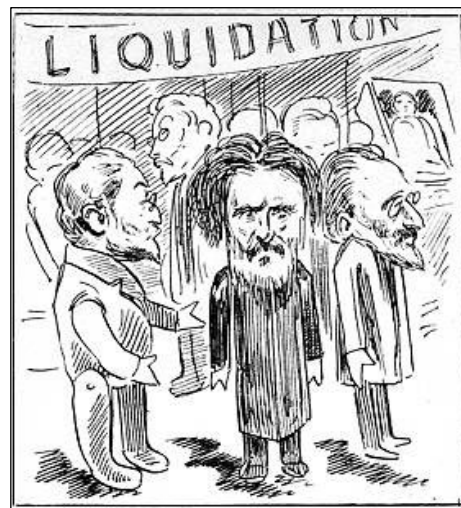
Gustave Eiffel

Soud obžalované má a co parlament?

Nyní se rozhořel politický boj mezi oportunisty a radikály. Vznikly dva parlamentní vyšetřovací výbory, z nichž každý měl zájem na jiném poslanci. Jediný kdo stále stál o zájem vyšetřit celý skandál byl poslanec M. Delahaye. Když vystoupil ve sněmovně neměl však v roce jediné jméno, jediné seznam či důkaz, které mezitím někdo ztratil. Nakonec byl všemi hlasitě překřičen, když nebyl schopen nikoho jmenovat. Poslanec Henri Brisson zahájil 28. listopadu 1892 ve sněmovně útok na Loubetův kabinet se žádostí, aby bylo tělo barona Reinacha exhumováno a prohlédnuto. Sám musel dobře vědět, že se již nepodaří nic zjistit, ale šlo o politický tah. Vždyť to byl on, kdo jako předseda vlády zamítal vydání losů. Podařilo se mu, ale politicky svrhnout vládu, která odmítala provést exhumaci.

Mezi tím se znova objevily šeky na 26 jmen a začala nová tahanice kdo z koho. Předseda sněmovny musel nakonec chtít nechtě přečíst jména pěti poslanců, kteří měli být vydáni za úplatkářství, stejně jako se ve stejné době stalo v senátu. Tedy celých deset lidí z prokazatelných 104 poslanců a senátorů bylo vydáno k stíhání. Od krachu společnosti uplynuly tři roky a aféra stále neměla konce. Jenže neustálým bojem byli již všichni znechuceni. V lednu 1893 si poznamenal německý velvyslanec hrabě Münster: „Nečtěme již články o Panamě. Panama již nudí tento lehkomyšlný národ.“

Nová vláda si již nemohla dovolit skandál a tak vedla zákulisní jednání jak celý případ nej-

Ukázka dobových karikatur politických loutek a Lessepse

lépe utulát. Reinach zemřel, jeho synovec neměl zájem mluvit, tedy jen když jeho rodina nebude ohrožována a stíhána a také nebyla. Nebyl k tomu vyšší zájem. Herz a další utekli do zahraničí a politikové měli velký zájem na mlčení všech ostatních.

Rozsudek a ukončení případu

Starý Ferdinand de Lesseps již nebyl schopen duševně ani tělesně účastnit se soudu. Jeho syn Charles de Lesseps a ředitelé Cottu a Fontaine byli zatčeni dne 16. prosince 1892 a 10. ledna 1893 stanuli s Eiffelem přes porotním soudem.

Současně s nimi byl souzen i bývalý ministr práce Baihaut. Ten jediný podlehl, zhrotil se a přiznal přijetí úplatků. Ostatní o ničem nevěděli a vše postupně směřovali k tomu, že za vším stál jen a jen baron Reinach a jeho intriky. Po měsíci soudního líčení byl nakonec 9. února 1893 vynesen rozsudek. Oba Lessepsové dostali 5 let, ředitelé a Eiffel dva roky vězení. Odvolací soud rozhodl 16. června 1893, že trestný čin obžalovaných je promlčen a mají být propuštěni. Devět vydaných poslanců a senátorů bylo osvobozených pro nedostatek důkazů, desátý, Charles Baihaut byl jako jediný odsouzen na pět let s pokutou 75.000 franků a ztrátě občanských práv. V roce 1896 získal prezidentskou milost a byl propuštěn z věznění v Etampes. Jen pro zajímavost. Prezident Félix Faure nastoupil do úřadu v roce 1895 když předtím působil jako ministr námořnictva. Že by neměl zájem na průplavu v době stavby?

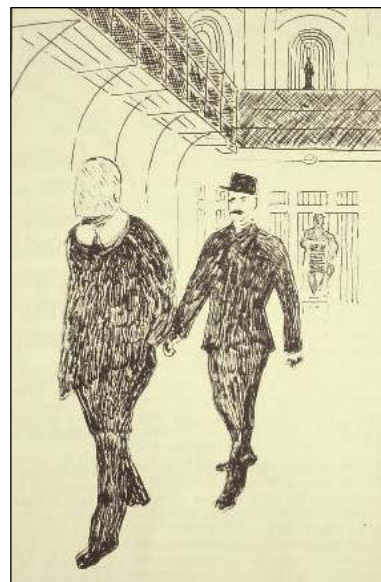
Skandál se utulal, parlamentní systém byl zachráněn a poslanci dostali znovu příležitost k mocenským přesunům. Parlamentní výbor ukončil 3. července 1893 svoji práci. Závěrečná zpráva nebyla, jak bylo běžným zvykem uveřejněna v úředním listu a dokonce se při zasedání sněmovny 28. března 1897 zjistilo, že zprávu nelze dohledat, záhadně zmizela. Bylo až s podivem kolik záhad a náhod bylo v případě Panama.

Pozice Francie byla nesmírně ořesena. Ruský car nechtěl podepsat vzájemnou vojenskou úmluvu, protože tehdy v Rusku neradi viděli korupci a anarchii u svého spojence. V roce 1892 se musela Francie vzdát své egyptské politiky a východní část středozemního moře přenechat Angličanům. Ferdinand de Lesseps zemřel v ústraní 7. prosince 1894. Z veškerých vydaných peněz šlo na realizaci stavby průplavu jen asi 30%. No a jak to dopadlo s průplavem?

Nová společnost Panamského průplavu

Po krachu společnosti bylo vyjednáno 26. prosince 1890 s Kolumbií prodloužení lhůty pro dokončení průplavu o 10 let, za podmínky, že práce budou pokračovat k 1. březnu 1893, včtyř zatím bylo prokopáno necelých 20 km. Stávající majetek a projekt byl svěřen nové firmě Compagnie Nouvelle du Canal de Panama 1894 Société Anonyme založené 21. října 1893 opět se sídlem v Paříži. Přípravný výbor zakladatelů se dohodl se správce konkurzní podstaty i Kolumbií a 4. října 1894 byl upsán počáteční kapitál ve výši 65.000.000 franků rozdělený na 650.000 akcií po 100 Fr. Podmínky převzetí podepsané 20. října 1894 byly, že nová společnost uhradí 10.000.000 franků ve zlatě a vydá 5.000.000 akcií Kolumbijské vládě.

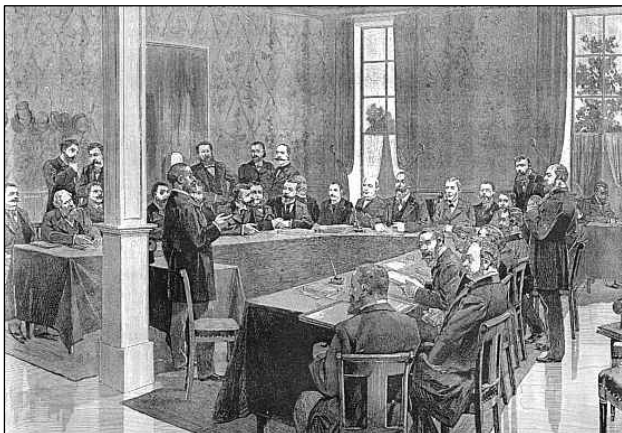
Začalo se tedy opět stavět. Firma věnovala svoji energii na zlepšení přístavu v Colónu a zaměřila se na práce v zářezu v Culebře. Zaměstnala dva tisíce mužů. Termín dokončení byl nejprve dohodnut na říjen 1904, ale v prosinci 1898 se společnost dohodla na prodloužení termínu dokončení až do roku 1910. Docházely jí totiž peníze a tak po podpisu prodloužení termínu nabídla k prodeji veškerý majetek a práva. Nabídka směřovala přímo Spojeným státům, jenže ty byly za-

Karikatura Baihauta ve vězení, 1893

AP0029 – Akcie Compagnie Nouvelle du Canal de Panama 1894 vydaná v Paříži 20. 10. 1894 v počtu 650.000 ks

Projednání likvidace společnosti průplavu v Paříži v roce 1893

Dobová pohlednice ze stavby průplavu asi 1898

ujaty víc myšlenkou řešit svůj vlastní kanál v Nikaragui, plánovaný USA od roku 1895 prokopáním trasy přes jezero Nikaragua. Američané neměli velký zájem převzít riskantní a navíc tak zprofanovaný projekt. Do toho však zasáhly tři události.

Americká cesta

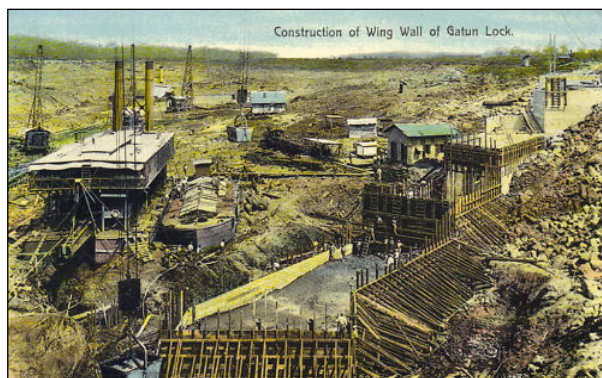
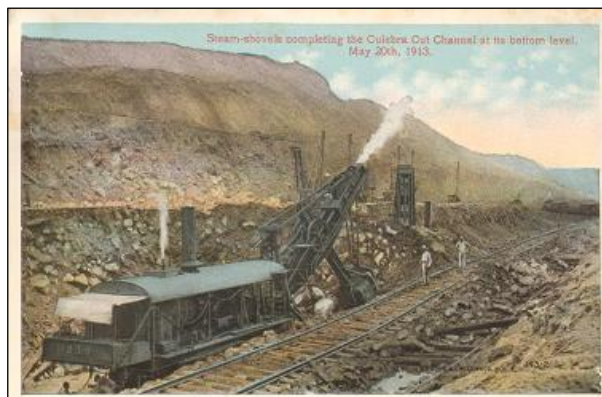
Španělsko-americká válka v roce 1898, která ukázala problém amerického námořnictva s nemožností včas proplout mezi oceány a nutnost udržovat větší námořnictvo. V roce 1901 byl zavražděn prezident William McKinley a na jeho místo nastoupil Theodore Roosevelt, který projekt kanálu v Nikaragui vítal. Třetí událostí, která vlastně rozhodla byla 8. května 1902 erupce sopky Mont Pelé na Martiniku a která připomněla Američanům nebezpečí sopek v Nikaragui, které však v Panamě nehrozí. Ve stejném roce poslal Roosevelt do kongresu tzv. Spoonerův zákon umožňující za 40 milionů dolarů odkoupit všechna práva, výsady a majetek Francouzů v Panamě.

Problém však nastal s Kolumbií. Vláda sice smlouvu 22. ledna 1903 schválila, ale v srpnu jí kolumbijský kongres odmítl. Jenže USA již nechtěli ustoupit a tak pomohly zinscenovat revoluci a odtržení Panamy jako samostatného státu. Americké vojsko zabránilo vylovení Kolumbijců v Panamě a 3. listopadu 1903 byla vyhlášena nezávislost na Kolumbii. Již 18. listopadu 1903 podepisuje panamský vyslanec Phillippe-Jean Bunau-Varilla a americký ministr zahraničí John Hay smlouvu v hodnotě 10 milionů dolarů, která dovolovala USA kontrolovat území kolem budoucího průplavu, dále území 16 km široké oblasti po obou stranách kanálu, suverenitu USA nad kanálem a provozování průplavu na 100 let. Za to byla zaručena nezávislost Panamy. Státy získávají od Panamy 4. května 1904 licenci k dokončení průplavu, když před tím 23. dubna 1904 kupují francouzský podíl a pod záštitou vlastnictví buduje nový průplav. Američané měli výhodu. Jednak se za projekt zaručil stát, který měl větší finanční možnosti než soukromý kapitál a také měly dostatečnou námořní sílu i obchodní zájmy. Na rozdíl od Francouzů nepodcenili podněbí a vojenský lékař plukovník William Crawford Gorgas vyřešil jak zlikvidovat nemoci, zejména žlutou zimnici. To se mu podařilo v prosinci 1905. Poté na stavbu nastoupilo celkem 24.000 nových dělníků, aby průliv dokončili.

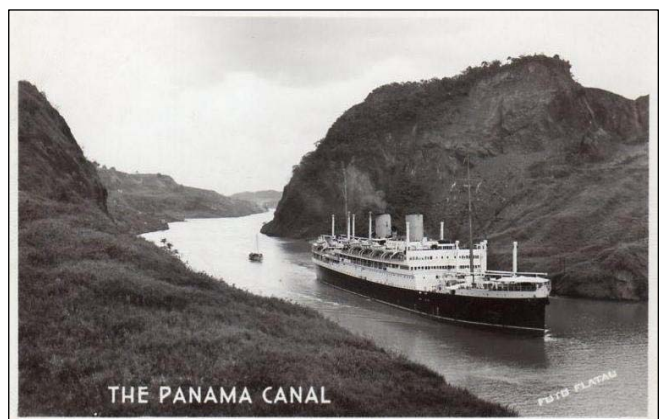
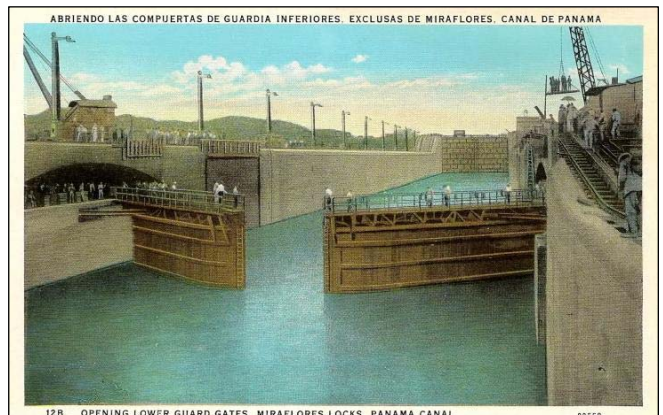
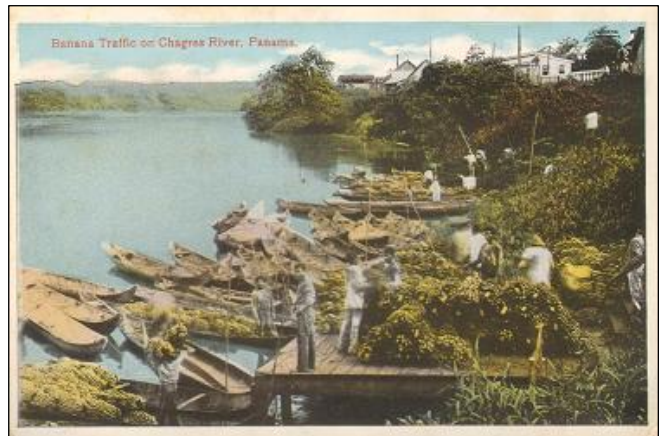
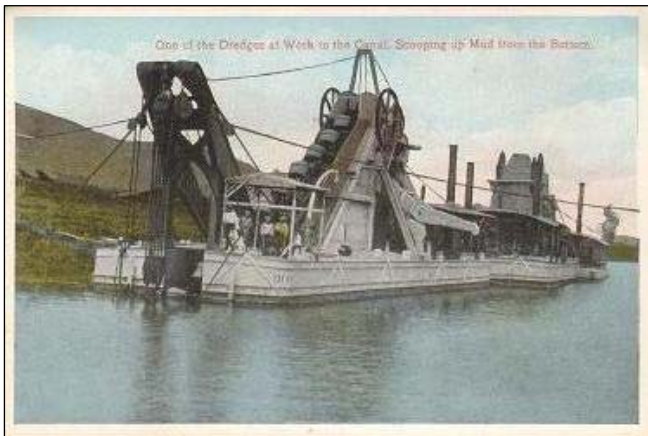
Opravdu čistý projekt?

Ani případ druhé francouzské společnosti nebyl bez zajímavých vztahů a intrik. Významnou osobou je již zmíněný Phillippe-Jean Bunau-Varilla. Ten měl na projektu osobní zájem. Byl inženýrem podílejícím se na průplavu a po krachu první firmy pomohl založit druhou, na které se také kapitálově významně podílel. S pomocí amerických lobistů ovlivňoval státy, v přesvědčování, aby ustoupili od Nikaragui a vstoupili do Panamy. Prezident Cleveland Grover byl proti a tak se přiblížil více Rooseveltovi, kterému financoval i volební kampaň. Podílel se i na převratu v Panamě a byl jmenován i panamským vyslancem v USA. Smlouva, kterou podepsal však byla pro Panamu hodně nevýhodná a tak nakonec musel z Panamy odejít. Odcházel s tím, že projekt kanálu je zajištěn k úspěšnému dokončení a také s vědomím, že na projektu sám vydělal značné peníze. Sice není známo kolik přesně akcií vlastnil, ale Američané k němu byly velkorysí.

Práce pod taktovkou USA začaly a trvaly 10 let. Za tu dobu bylo proinvestováno 352 milionů dolarů a v říjnu 1913 se konala první zkušební plavba za pomoci remorkéru Gatun. Slavnostní otevření průplavu se konalo 15. srpna 1914 a jako první zde projel parník SS Ancon a to z Atlantiku do Tichého oceánu. Do plného provozu byl kanál dokončen až v roce 1920. V roce 1935

Pohlednice ze stavby, prokopání obou částí a stavby komor

byla postavena stanice Madden Dam s elektrárnou, která zvýšila objem k přečerpávání vody pro všechny plavební komory. V roce 1963 začal kanál pracovat 24 hodin denně.

Jak si jistě vzpomenete, tak v první části bylo zmíněno, že Kolumbie při udělení licence v roce 1878 se zavázala k ploše kanálu ponechat pozemky 200 metrů na každé straně od budoucí hladiny průplavu. Proč tak široké území? Na této stránce vidíte důvod. Na pravém horním obrázku je vidět svážení sklizně banánů. Ano, všechny související pozemky byly využívány pro zemědělské účely. Z počátku se produkty používaly pro výživu dělníků a po dostavení průplavu, tato obdělávaná plocha sloužila k výnosům pro provozovatele průplavu. Je vidno, že Lesseps uvažoval v tomto ohledu velmi prakticky.

Prezidenti Panamy a USA Omar Torrijos a Jimmy Carter podepsali 7. září 1977 smlouvu o předání plné kontroly nad kanálem zpět Panamě k 31. prosinci 1999.

Na počátku odhadoval Lesseps dokončení kanálu za 9 let a otevřen byl až po 34 letech. Odhadoval, že bude přemístěno nebo odstraněno 46.000.000 m³ zeminy a hornin, nakonec byla vytěžena téměř 1 miliarda m³.

Náklady byly původně odhadnuty na 427 milionů franků (85.400.000 dolarů), nakonec stála celá stavba průplavu 639.000.000 dolarů, z toho Američany 352 milionů. Průplav v Panamě byl čtyřikrát dražší než v Suez. Zaměstnal víc než 75.000 lidí z 90 zemí a celou stavbu zaplatilo životem přes 22.000 lidí za francouzské éry a 5.609 za americké z toho bylo 4.500 černochů. Přepočtem na dnešní dobu stála celá stavba 7 miliard dolarů. Panamský průplav je dlouhý 81,6 km a široký 150 až 305 m. Průplav má 6 zdymadel, z toho 2 na tichomořské straně. V současnosti probíhají práce na rozšíření průplavu, které mj. umožní proplouvání kanálem i lodím s vyšší tonáží. Dokončení všech prací je plánováno na rok 2015.

Rudolf Píša

Použitá literatura z knihovny MCP:
Walter Frank: Der Panama-Skandal, Hamburg 1942
Panamský skandál, Orbis 1944
Nezpracované exponáty pohlednic, sbírka R

Obrazový materiál: Veškeré exponáty pocházejí ze sbírek Muzea cenných papírů.
První část: obrazy a portréty použity z encyklopedie Wikipedia
Druhá část: karikatury a portréty z encyklopedie Wikipedia
Fotografie ze stavby: Views od The Panama Canal, sbírka R – nezařazená sada

NOVINKY

V dubnovém čísle 2010 byla zveřejněna novinka objevení dvou typů podílních listů Moravské vinařské obchodní společnosti a to obě u druhé série. V té době nám nebyla známá série první a byla část informací spíše s řadou otazníků. Tehdy však byla na několika detailech prokázána účast dvou tiskáren v různém časovém období.

Nyní se nám podařilo pokročit ve studiu těchto typů o podstatný krok tím, že se byl objeven kus označený jako série I. a byly též získány informace z rejstříkového spisu.

Nyní můžeme zcela jednoznačně určit, že tzv. typ I. u druhé série (exponát A0784) je opravdu shodný s podobou první série jak dokládají níže uvedené detaily. Vlevo je již zveřejněný detail, vpravo pak nově získaná I. série.

Z těchto detailů jasně vyplývá, že první série, která nese datum 1. ledna 1918 je zcela tiskově shodná s I. typem druhé série. Bohužel zatím nevíme v jakém počtu kusů byly kusy vytištěny, nicméně vydáno bylo nejprve 500 ks a po zvýšení kapitálu upsáním nových podílů pak byl proveden dotisk. Vznikají tím nové otázky. Vzhledem k tomu, že kusy nebyly číslovány v tiskárně, ale paginýrkou nebo ručně až po vyplnění, lze uvažovat o tom, že firma měla několik blanketů navíc. To bylo zcela obvyklé pro případ ztráty kusů a vydání jejich duplikátů nebo z důvodu chybně napsaného údaje pro výměnu vadného kusu. Mohlo být vytištěno asi 100 kusů navíc. Pro zvýšení kapitálu v roce 1918 počet blanketů nedostačoval, byl proveden v tiskárně Bilík a spol. nový tisk. S jistotou totiž můžeme konstatovat, že II. typ druhé emise nesoucí signaturu tiskárny byl opravdu až pozdějším tiskem.

Z toho co zatím víme se dá vyvodit několik zajímavých informací. Tak např. upisování podílů začalo 22. listopadu 1917, tedy přesně v den kdy byla založena notářským zápisem firma a původně uvedený údaj z roku 1918 značí až datum zápisu do obchodního rejstříku. Kapitál společnosti byl ustaven ve výši 250.000 Kč rozdělený na 500 podílů po 500 Kč. Následným zvýšením kapitálu na 1.200.000 Kč bylo vydáno 1.900 kusů po 500 Kč a valná hromada, která rozhodla o zvýšení se konala 30. listopadu 1918. Zapsání zvýšení do rejstříku proběhlo v roce 1919 a také II. série nese datum vydání 14. dubna 1919.

Vlastníci podílů byli zapsáni do podílních knih, kterých bylo celkem deset. Každá kniha obsahovala údaje k 250 podílům. To můžeme jednoznačně doložit z vydaných podílů, když nám známý podíl s číslem 12 neneso označení žádné knihy. Za to podíl s č. 583 již nese označení 583/III. a další podíl v pořadí nese označení č. 1213/IV. Současně z uvedených číselných řad můžeme ověřit, že podíl druhé série typ I. s pořadovým číslem 583 je ještě z původních zásob blanketů, díky upravované sérii popsané v loňském čísle a tedy, jich bylo nejméně 83 ks, lze tedy opět usoudit na počet okolo 100 ks tohoto typu.

Tím se dostáváme k výskytu jednotlivých typů a kusů. První série byla vydána v počtu 500 ks a jak jsme uvedli, vytištěno bylo asi 100 kusů navíc, které byly asi z většiny použity právě na zvýšení kapitálu. Tedy I. typ. druhé série je nejvzácnější ve svém výskytu. Naopak II. typ by se měl vyskytovat nejčastěji a jejich počet bude asi 1.800 ks. Z časových důvodů se zatím nepodařilo prostudovat celý firemní spis uložený v Moravském zemském archivu v Brně, takže se v budoucnu k těmto podílovým listům a informacím o jejich vydání a počtu zcela jistě vrátíme.

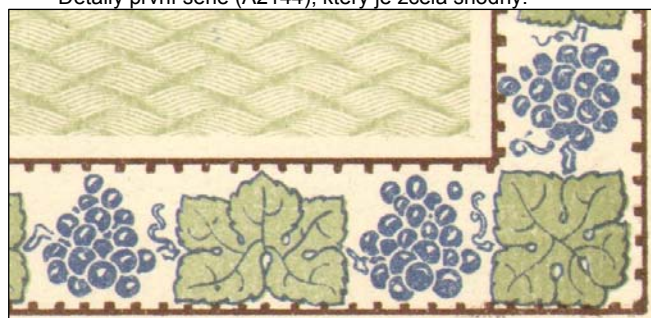
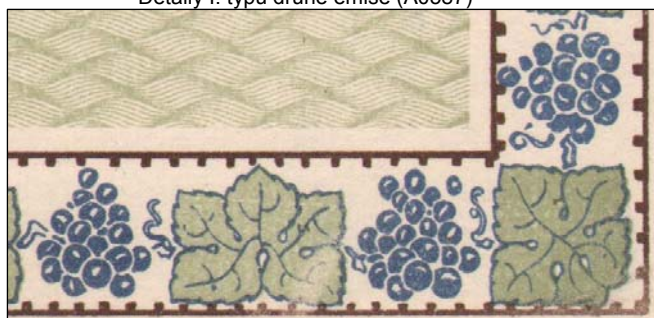
A2144, první emise, bez signatury tiskárny, tisk v roce 1918

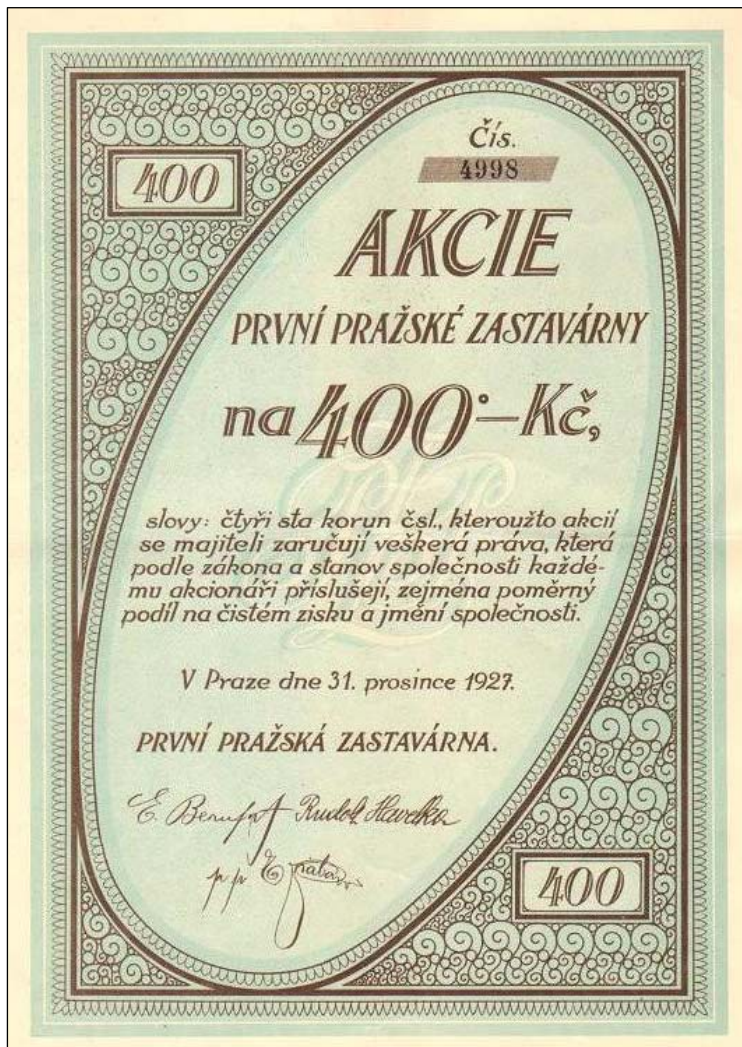

Detaily I. typu druhé emise (A0587)

Detaily první série (A2144), který je zcela shodný.

Do sbírek se nám podařilo získat další, velmi vzácný exponát. Jde o akcii První pražské zastavárny vydané 31. prosince 1927.

Zastavárny byly zvláštní peněžní ústavy, které půjčovaly peníze se stanoveným úrokem na movité i nemovité předměty. Obvykle i na šatstvo a předměty osobního charakteru. První zastavárna vznikla patentem Marie Terezie 4. září 1747, kde se uvádělo, že účelem je poskytování zápůjček na zástavy při mírném úroku vrstvám potřebující pomoci na předměty movité, vyjma předmětů kostelních, erárních a od ústavů humanitních a to zálohově na dobu 6 měsíců. Uvedené výjimky byly zcela zřejmé, aby nedocházelo ke krádežím v kostelech a zneužití sirotčích a jiných sociálních prostředků. Zástavy byly poskytovány též na losy a cenné papíry. Tak vznikl státní zástavní a půjčovní úřad v Praze.

První pražská zastavárna vznikla v roce 1871 jako akciová společnost s kapitálem 200.000 zlatých v 1.000 akciích po 200 zlatých, který pak byl postupně zvyšován na 2.250 akcií po 400 K. Poslední zvýšení proběhlo rozhodnutím valné hromady dne 7. září 1927 o částku 500.000 Kč vydáním 1.250 akcií na celkový počet 5.000 ks. Pak již byl zvyšován kapitál jen nakolkováním stávajících kusů.

Zastavárny také vznikaly buď při peněžních ústavech, např. jako Zastavárna Záložny v Klatovech nebo dokonce jako Městské zastavárny v Kolíně, Moravské Ostravě nebo Trutnově. Akciovými byly pouze Akciová zastavární společnost v Plzni a První pražská zastavárna.

Vzhledem k tomu, že ve sbírkách máme nyní zastoupeny obě akciové zastavárny, budeme se těmto atypickým firmám věnovat samostatně v některém tématickém článku muzejního věstníku a to trochu obšírněji.

A2143, akcie První pražské zastavárny z 31. 12. 1927

Poslední dnešní novinkou je akcie Rolnického akciového pivovaru se sladovnou v Litovli, konkrétně III. emise akcií na 200 K vydaná 1. září 1912 v počtu pouze 400 kusů. V katalogu cenných papírů pivovarů a sladoven (2008) je tato emise označená PA0217 a je zde publikována jen černobíle. Nyní se nám podařilo tento vzácný exemplář získat v originále. Je zajímavé, že jsme získali kus stejného čísla co byl reprodukován, neboť se zatím kus jiného čísla nikdy neobjevil.

DAS

Dokumentační akciová společnost, vznikla 7. 10. 1998 především pro podporu a rozšiřování ceninové tvorby, tisku cenin a jejich dokumentaci. Hlavní činností je tisk akcií, dluhopisů, losů, poukázek a jiných cenin včetně přípravy grafických návrhů, tvorby nových designů a nových ochranných prvků. Součástí práce na ceninách všech druhů je jejich archivace a výzkum pro další vývoj ochrany. Proto je společnost rozdělena na tři divize, z nichž prvou jsme již představili, zabývá se hlavní činností.

Na výrobní divizi navazuje divize VÚROC - Výzkumný ústav rozvoje ochrany cenin vznikla z rozhodnutí valné hromady dnem 1. ledna 2003 a zabývá se tvorbou nových ochranných prvků použitelných na ceninách. Provádí výzkum použitelnosti stávajících ochranných prvků a jejich expertizu, pomůže při odhalování padělků a dalším zdokonalování ochrany. Zajišťuje odborná školení pracovníků přicházejících do styku s ceninami.

S oblastí tvorby a tisku cenin souvisí příprava změn u akciových společností, které souvisejí s přeměnou podoby akcií ze zaknihované na listinnou včetně veškerých potřebných dokumentů. Proto byla vedle společnosti Dokumentační a. s. založena v roce 2001 DAS CONSULTING s. r. o., která se na tyto akce specializuje a navazuje na přeměny podob, kterou majoritní společník firmy provádí již od roku 1996, kdy došlo k první přeměně akcií ze zaknihované na listinnou v ČR za jeho účasti.

Třetí divizí je Muzeum cenných papírů. Tato část vznikla 1. července 2000 po dlouhých přípravách. Jejím úkolem je založit samostatnou expozici výroby a vývoje cenin u nás i v zahraničí prostřednictvím stálé výstavy. Společnost dále propaguje tisk cenin a historii podnikání, připravuje sborníky i odborné publikace. Všeobecné povědomí o této divizi doprovází příležitostné výstavy nebo zapůjčování vzorků k jejich další reprodukci. V roce 2006 bylo rozhodnuto o výstavbě vlastní muzejní budovy Muzea cenných papírů v Praze. Za tímto účelem byl 25. června 2008 založen samostatný nadační fond, který postupně převeze aktivity této divize.

Dokumentační akciová společnost byla založena v roce 1998 a letos slaví své 10. výročí na trhu. Za tu dobu vyrobila pro stovky klientů víc než 3.660.000 kusů cenných papírů ve jmenovité hodnotě víc než 80 miliard Kč a to nejen pro české firmy, ale např. pro Slovensko, Švýcarsko a další státy v Evropě a střední Americe.

DOKUMENTAČNÍ a. s.
Pod vilami 13, 140 00 Praha 4 - Nusle
Tel: 241 740 079, Fax: 241 744 015
Mobil: 603 545 901
E-mail: das-mcp@volny.cz
www.das-mcp.cz

M·C·P
MUZEUM CENNÝCH PAPÍRŮ
NADAČNÍ FOND

NADAČNÍ KONTO
369 00 00 369 / 0800
Česká spořitelna, a.s.
220 00 74 660 / 2010
Fio banka, a.s.

Muzeum cenných papírů, nadační fond, Pod Vilami 1038/13, 140 00 Praha 4 - Nusle, IČ 28 42 98 93, fond zapsán v nadačním rejstříku MS v Praze N697. Věstník je vydáván měsíčně jako zpravodaj o činnosti fondu a jeho sbírkách. Je šířen prostřednictvím webových stránek muzea za pomoci DAS MEDIA, a. s. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Šíření všech reprodukcí i textů bez dalšího souhlasu MCP je zakázáno a podléhá autorskému a reprodukčnímu právu.